

Инсон ва қонун

www.hudud24.uz

2021 йил 2 февраль
сешанба
№ 04 (1260)

www.hudud24.uz
insonvaqonun@adliya.uz
fb.com/hudud24official/
t.me/hudud24official/

hudud24

Endi 24 soat siz bilan!

- Энг сўнги хабарлар
- Ҳуқуқий маълумотлар
- Таҳлилий мақолалар
- Мурожаатга жавоблар

ҲОКИМ НЕГА ОЗОДЛИКДАН
МАҲРУМ ЭТИЛГАНДИ? 6-БЕТ

ТАЪЛИМДА НАРПАЙНИНГ
ЎЗ ЙЎЛИ БОР 8-БЕТ

Яқинда Адлия вазирлиги Рустамбек Даветов Тошкент давлат юридик университети талабалари билан учрашди.

“АДЛИЯ ВАЗИРЛИГИ СТИПЕНДИЯСИ”

ЖОРИЙ ЭТИЛАДИ

УЧРАШУВ НИМАСИ БИЛАН АҲАМИЯТЛИ?

Биринчидан, унда иштирок этган ҳар бир ёш келажақда ҳуқуқшунослар учун асқатадиган билим ва кўникмага эга бўлди;

Иккинчидан, учрашув талаба ёшларга катта мотивация берди;

Учинчидан, янги ғоялар ва ташаббусларни илгари сурувчи мулоқот майдони бўлди;

Тўртинчидан, юридик соҳадаги кадрларни қўллаб-қувватлашга қаратилган янги лойиҳалар эълон қилинди;

Бешинчидан, етук ҳуқуқшунос бўлишнинг ўзига хос формуласи яратилди.

5-БЕТ

Ҳайъат йиғилишида

Вазир айрим адлия органлари фаолиятдан НОРОЗИЛИГИНИ БИЛДИРДИ

АДЛИЯ вазирлигининг навбатдаги кенгайтирилган ҳайъат мажлиси бўлиб ўтди. Унда Адлия вазирлигининг 2020 йил давомида амалга оширилган ишлари якуни, йўл қўйилган камчиликлар ва келгусида бажарилиши лозим бўлган устувор вазифалари муҳокама қилинди.

Ҳайъат мажлиси видеоконференц-алоқа шаклида ўтказилиб, унда адлия органлари ва муассасаларининг раҳбар ва масъул ходимлари иштирок этди.

5-БЕТ

Ҳаёт ҳақиқатлари

НАВОИЙ

ҳикматлари

Адаб кичик ёшлиқларни улуғлар дуосига сазовор этар.

***

Нохуш хабарни чин бўлса ҳам дўстингга етказма; бировдан айб кўрсанг юзига солма. Кўявер, ўша чин хабарни душман етказсин ва сен сабр қил, у айб можаросини душмани қилсин.

***

Ақлли одам ёлгон гапирмас; аммо, барча рост гапни айтавериш ҳам тўғри эмас. Бировнинг кўзи гилай — ногирондир; аммо, бунга у айбдор эмасдир... Бировни ноҳақ ҳижолатга солмоқ — ўз нодонлигини изҳор қилмоқ ва бир кўнгилни оғритмоқдир. Бу каби кишини хафа қиладиган чин сўздан кўра зарурат юзасидан — ўрни билан гапирилган ёлгон яхшироқдир.

***

Халойиққа кўрма қилиб бенаво,
Ўзингга раво кўрмагани раво.

***

Илми ким воситайи жоҳ этар,
Ўзиню халқни гумроҳ этар.

***

Йигитликда иш илминг маҳзини,
Қариллик чоғи сарф қилгил ани.

***

Кўп демак бирла бўлмагил нодон,
Кўп емак бирла бўлмагил ҳайвон.

“Маҳбуб ул-қулуб” асаридан олинди

Сиздан миннатгорман, ЯХШИЛАР!

БОШИМГА оғир жудолик тушди. Турмуш ўртоғимнинг Россияда фожиа вафотидан сўнг марҳум умр йўлдошимнинг қариндошлари менга ва вояга етмаган фарзандларимга тегишли бўлган ҳовли-жойларни ва у ердаги мол-мулкларимизни талон-торож қилганликларини етмаганидек, бизга тегишли бўлган меросни ўзбошимчалик билан ўлаштириб, меросга даъво қилишимиздан хавфсираб бир йилча марҳумнинг вафоти туғрисидаги ўлим гувоҳномасини ҳам менга беришмади. Шундан сўнг Пайариқ туман прокурату-

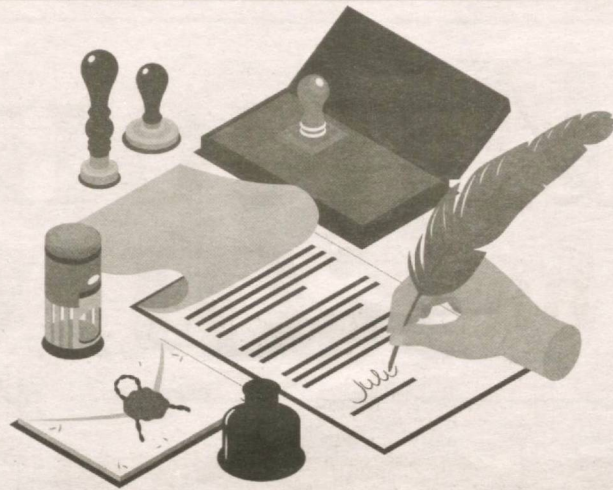
раси ва туман ички ишлар бўлиmidан ёрдам сўрашга мажбур бўлдим. Вилоят ҳокимининг телеграм мессенжерига адолат сўраб қилган мурожаатим ва ҳуқуқ-тартибот идоралари ёрдами билан марҳум турмуш ўртоғимнинг вафоти туғрисидаги гувоҳнома олиб берилди.

Бундан ташқари, спорт билан шуғулланатётган фарзандларимнинг чет элда бўладиган халқаро мусобақаларда иштирок этиши учун хорижга чиқиш паспортларини олишимга, умумий урта таълим мактабидан касб

маҳорати учун бериладиган 15 фоизлик устама иш ҳақим қайта тикланишига ёрдам берган, шунингдек, ҳар бир мурожаатимга ўз вақтида жавоб берган ва муаммоларимни ижобий ҳал этишга ёрдам кўрсатган Самарқанд вилояти ҳокимлигига, ҳуқуқ-тартибот идоралари ҳамда “Инсон ва қонун” газетаси таҳририятига ўз миннатдорлигимни билдираман.

Нилуфар МИНГБОВА,
Самарқанд шаҳридаги 24-умумий
урта таълим мактаби ўқитувчиси

ПРЕЗИДЕНТ ҚАРОРЛАРИ ҲАЁТДА ВА НАЗОРАТДА

МУРОЖААТНОМАДА АДЛИЯ ВАЗИРЛИГИГА ҚАНДАЙ ВАЗИФА ЮКЛАТИЛДИ?

Бу галги Президент Мурожаатномасида Адлия вазирлиги зиммасига барча оммавий ахборот воситалари, жумладан, телевидение орқали “Президент қарорлари — ҳаётда ва назоратда”, деган мавзуда кўрсатув ва чиқишлар ташкил этиш, халқимизга ислохотлар моҳияти ва натижаларини етказиб бориш тизимини жорий этиш вазифаси юклатилди.

Бугунги амалиётда Президент ҳужжатларида амалга оширилаётган топшириқлар аниқ кўрсатилган бўлса-да, уларнинг ижросида қатор камчиликлар кузатилаётганлиги ҳеч кимга сир эмас. Демак, топшириқлар ижросини таъминлаш формал ёндашувга асосланмоқда ҳамда жойларда ижронинг ҳаққонийлиги таъминланмаётган.

Авалло, мазкур кўрсатув эришилган ютуқлар билан бир қаторда ижро тизимидаги мазкур муаммоларни очиқ муҳокама қилади. Кўрсатув давомида Президент ҳужжатларининг ижросини таъминлашда қандай муаммо ва тўсиқлар мавжуд эканлигига ойдинлик киритилади.

Топшириқларнинг ўз вақтида ижросини таъминламаган, масъулиятсизлик қилган давлат органлари ва ташкилотларидан тушунтиришлар олинади.

Мазкур кўрсатувга тадбиркорлар ва бошқа жамоатчилик вакиллари ҳам жалб қилинади ва бу орқали топшириқлар ижросини таъминлашда жамоатчилик назорати ўрнатилади.

Энг асосийси, ҳар бир фуқаро ислохотларни амалда ўз ҳаётида ҳис этишини таъминлаш мақсадида қабул қилинган ҳужжатлар ижросини самарали таъминлашга кўмаклашади.

Шоҳидаҳон ЮЛДАШЕВА,
 Адлия вазирлиги бошқарма бошлиғи

ТАДБИРКОРЛАРГА ҲАМ ҚАНОТ БЕРДИ

ПРЕЗИДЕНТ Мурожаатномасини тинглаб эканман, айниқса, у кишининг “Тадбиркорлик ва кичик бизнесни ривожлантириш бўйича янада қулай шароитлар яратилади. Бир нарсани алоҳида таъкидлаш керак, пандемия даврида иқтисодийнинг барқарор ишлаши учун тадбиркорлар давлат билан теппа-тенг ҳисса кўшдилар. Шунинг учун барчамиз тадбиркорларга елкадош бўлиб, уларни доимо қўллаб-қувватлашимиз шарт”, дея таъкидлаган фикрлари мени беҳад қувонтирди.

Шуни мамнуният билан таъкидламоқчиманки, илгари тадбиркорлик фаолиятини ривожлантириш учун кўпинча ҳуқуқий асослар яратилган бўлса-да, аммо бу нормалар тўлақонли ижро этилмади. Оқибатда тадбиркорларни қийнаётган кўпгина муаммолар ечимсиз қолиб кетарди. Сўнги йилларда эса айна масала Юртбошимиз олиб бораётган одилона сиёсатнинг устувор йўналишларидан бирига айланди. Бундан эса барча тадбиркорлар бирдек баҳраманд бўлиб, ўз имкониятларини юзга чиқармоқда.

Умуман олганда, давлатимиз раҳбарининг юксак эътибори биз тадбиркорларга қанот бериб, тараққиётимизга янада кенг йўл очмоқда.

Боҳиржон ТУРДАЛИЕВ,
 Бешариқ туманидаги “Водий насли парранда” фермер хўжалиги раҳбари

ЭНГ ЯХШИ ҚОНУН — БУ ИШЛАЙДИГАН ҚОНУНДИР

КУНДАЛИК ҳаётимизда битта масала борки, бу ҳам бўлса, қабул қилинаётган қонун ҳужжатларининг амалда ишлаш масаласи. Қонунлар ишлагандагина, уларнинг тарғиботидан маъно бўлади. Агар биз минг марталаб қонунга итоаткорликка чақириб турсагу, фуқаролар ўз кундалик ҳаётида бошқача манзарани кўрса, унда қонунга бўлган ишонч сўнади.

Энг яхши қонун — бу ишлайдиган қонундир. У ишлаш жараёнида ўзини-ўзи тарғиб қилади. Инсонлар қонунлар ижросини амалда гувоҳи бўлиб, ўзи бунни ҳис қилса, бундан катта тарғиботнинг ўзи бўлмайди.

Шу маънода айтганда, Президент Мурожаатномасида зиммамизга юклатилган вазифа — “Президент қарорлари — ҳаётда ва назоратда”, деган кўрсатув ва бошқа ҳуқуқий мавзудаги дастурларни тайёрлаш бўйича марказимиз медиа лойиҳаларни ишлаб чиқди.

Келгусида бу каби тарғибот усуллари ҳар бир қонун ҳужжатининг халқимиз ҳаётида қандай акс этаётганини кўриш ва ижросини баҳолаш имконини беради.

Фурқат ТОЖИЕВ,
 “Адолат” миллий ҳуқуқий ахборот маркази директори

ОДАМЛАРНИНГ ҲУҚУҚЛАРИ ҲАММА НАРСАДАН УСТУН БЎЛИШИ КЕРАК

ЎҚИТУВЧИМАН. Замон билан ҳамнафас юриш, турли соҳалардаги ўзгаришлардан, янгиликлардан хабардор бўлиш касбим нўқтаи назаридан ҳам мен учун жуда муҳим.

Турли соҳаларга оид қонун ҳужжатлари кўплаб қабул қилинади. Аммо ушбу ҳужжатларда белгиланган қоидалар, тартиблар тўлиқ ижро этилаётгани ҳақида аниқ бир гап айтиш қийин. Тўриси, ўзимизнинг соҳада ҳам кўплаб янги қарорлар қабул қилинади. Лекин ҳаммиша ҳам ҳаётда, иш фаолиятимизда унинг қўлланилаётганини кўрмаймиз. Шундай мутасаддилар ҳам борки, қонун ҳужжатларида белгиланган тартиблар билан ҳатто таниш ҳам эмас.

Президентимизнинг бу йилги Мурожаатномасида барча қабул қилинган қонунлар, қарорлар ижроси энди назорат қилиниши айтилди. Библишимча, бу вазифа Адлия вазирлигига юклатилди. Мазкур вазирлик кейинги йилларда инсонлар ҳуқуқларини ҳимоя қилиш борасида яхши ишлар олиб бораёпти. Туманимиздаги адлия бўлими кўплаб инсонларга ҳуқуқий жиҳатдан маслаҳатлар бергани, бир қанча муаммоларни ҳал қилгани ҳақида эшитиб тураемиз. Ўйлайманки, адлия тизими қонун ҳужжатлари ижроси устидан назоратни ҳам яхши йўлга қўяди.

Ҳар бир соҳада, мамлакатимиздаги ҳар бир инсон учун унинг ҳуқуқлари ҳамма нарсадан устун бўлиши керак. Ана шундай жамиятгина адолатли бўлади, деб ҳисоблайман. Менинг ўйлашимча, бу саъий-ҳаракатларнинг барчаси инсон ҳуқуқлари устуворлигига асосланган жамият қуриш учун олиб борилаёпти.

Дилафруз НАМОЗОВА,
 Сурхондарё вилояти Бойсун туманидаги
 55-мактаб ўқитувчиси

БИР УМР МИННАТДОРМАН

ПРЕЗИДЕНТ Мурожаатномасини телевидор орқали жон қўлогим билан эшитдим. Айниқса, у киши 2020 йил мобайнида озодликдан маҳрум қилинган 719 нафар шахс оқланганини тилга олганларида кўзимга ёш келди.

Чунки ўша оқланганлар қаторида мен ҳам бор эдим. Жиноят ишлари бўйича Бухоро вилояти судининг 2009 йил 3 августдаги ҳукмига биноан 17 йил муддатга озодликдан маҳрум этилган эдим. Аммо ўзимнинг айбсизлигимни исботлашга ҳар қанча уринмай, ўша пайтда суд менинг важдаримни инобатга олмади. Шу боис бу ноҳақлик, адолатсизлик йиллар ўтса-да, менга тинчлик бермади.

Шундан сўнг 2020 йилда адвокатим билан Олий судга мурожаат қилдик. Тақдим этган важдаримиз батафсил ўрганилгач, юқоридаги суд ҳукми бекор қилинди. Иш янгидан шу судда кўрилиб, мен оқландим ҳамда жазони ижро этиш муассасасидан озодликка чиқдим. Ўша пайтдаги қувончимни сўз билан ифода қила олмайман.

Аммо хурсандчилигим узоққа чўзилмади. Чунки прокуратура оқлов ажримига нисбатан протест киритди. Оқибатда ажрим Олий судда бекор қилиниб, бу гал жиноят ишлари бўйича Навоий вилояти судига юборилди. Суднинг 2021 йил 11 январдаги ажрими билан иккинчи маротаба оқландим. Қўни-қўшни, маҳалла-қўй, қариндош-уруғ ва ёру дўстларим олдида яна юзим ёруғ бўлди.

Ихтиёр ЭШМУРОДОВ,
 Бухоро вилояти Жондор тумани

МАСЪУЛИЯТСИЗЛИКНИНГ ҲИСОБИ СЎРАЛАДИГАН БЎЛДИ

Кейинги пайтларда одамлар орасида қарорлар, қонунлар кўпайиб кетди, аммо у ерда ёзилганларнинг барчаси қоғозда, ҳеч қачон амалга ошмайди, қабилдаги гап-сўзлар кўпайди. Ҳақиқатданам ҳар кунни нимадир ўзгараяпти, қандайдир янги тартиблар бўлаёпти. Баъзиларини тушунамиз, баъзиларини эса англолмай ҳам қоламиз. Лекин имоним комилки, буларнинг бари ҳаётимизни яшилаш, турли соҳаларда ўзгаришлар бўлиши учун қилинаёпти. Қайсиларидир амалга ошмаётган бўлиши мумкин, бунинг энди бўлмайди. Аммо энди бу борада ҳам назорат бўлиши айтилмоқда. Бу ҳақда Президентимиз 2020 йил 29 декабрь кунги Мурожаатномасида таъкидлаб ўтди. Шунда ўйладимки, босқичма-босқич ҳамма нарсани изга туширишга ҳаракат қилинаёпти. Шу пайтгача қарорлар кўпайган ва уни бажариш ўлда-жўлда бўлган бўлса, кимлардир Президент қарорларига, қонунларга масъулиятсизлик, эътиборсизлик билан қараган бўлса, энди бунинг ҳам ҳисоби сўраладиган бўлибди. Адлия вазирлиги агар назорат қилишнинг аниқ механизминини йўлга қўйса ва охиригача ижро талаб қилинадиган бўлса, кўп жиҳатдан ҳаётимиз янаям яхшиланади.

Бахтиёр АВАЗОВ,
 Тошкент шаҳри Тадбиркор

Бухоро
вилояти

ВИЛОЯТ ДАВЛАТ СОЛИҚ БОШҚАРМАСИ ТАҚДИМНОМА ТАЛАБИНИ БАЖАРМАДИ ВА...

ВОБКЕНТ туманида 2018 йил 3 августдан 2020 йил 1 июнга қадар яшаш учун мўжалланган бинолар қуриш фаолияти билан шугулланган тадбиркор, "ARXITEL" масъулияти чекланган жамияти раҳбари М.Қ.нинг туман давлат солиқ инспекцияси томонидан ноқонуний равишда қўшимча қиймат солиқлари ҳисобланганлигидан норози бўлиб, Ўзбекистон Республикаси Бош вазирининг Тадбиркорлар мурожаатларини кўриб чиқиш қабулхонасига йўллаган мурожаати Бухоро вилоят адлия бошқармаси томонидан ўрганиб чиқилди.

Ўрганиш жараёнида вилоят давлат солиқ бошқармаси томонидан солиқ аудити дастури бўйича солиқ қонунчилиги ҳамда экспорт-импорт ва валюта операцияларига риоя қилиниши юзасидан якуний солиқ аудити ўтказилиб, текшириш натижасига кўра, "ARXITEL" МЧЖга 2018 йил учун 19 миллион 577 минг 500 сўм, 2019 йил учун 40 миллион 41 минг 200 сўм жами 59 миллион 618 минг 700 сўм қўшимча қиймат солиғи ҳисобланганлиги аниқланди.

Ваҳоланки, давлат солиқ қўмитасининг 2019 йил 17 октябрдаги хатида давлат солиқ қўмитаси иш юритувига Ўзбекистон Республикаси Бош вазирининг 2019 йил 25 сентябрдаги топшириғи ижро учун қабул қилинганлиги, мазкур топшириқ билан давлат солиқ қўмитаси зиммасига марказлашган маблағлар ҳисобига амалга оширилган қурилиш-таъмирлаш ишларига қўшимча ҳисоблаб қўшилган қиймат солиғини ундириш чораларини Ҳукуматнинг тегишли қарори қабул қилинганлиги қадар тўхтатиб туриш юклатилган.

Бироқ шунга қарамасдан, вилоят Давлат солиқ бошқармаси томонидан ўтказилган солиқ аудити давомида юқорида кўрсатиб ўтилган топшириқ хатлар ҳамда Ўзбекистон Республикасининг янги тахрирдаги Солиқ кодекси талаблари инobatга олинмасдан "ARXITEL" МЧЖга 2018-2019 йиллар учун қўшимча қиймат солиғи ҳисобланиб, Вобкент туман давлат солиқ инспекциясининг 2020 йил 20 июлдаги қарорига асосан мазкур солиқларни ундириш белгиланган.

Бундан ташқари, Ўзбекистон Республикасининг "Тадбиркорлик фаолияти эркинлигининг кафолатлари тўғрисида"ги Қонунининг 11-моддасида, тадбиркорлик фаолияти субъектларининг давлат органлари, шу жумладан, ҳуқуқни муҳофаза қилувчи ва назорат қилувчи органлар, банклар билан ўзаро муносабатларида тадбиркорлик фаолияти субъекти ҳуқуқларининг устуворлиги принципи амал қилиб, унга мувофиқ қонун ҳужжатларида тадбиркорлик фаолиятини амалга ошириш билан боғлиқ ҳолда юзага келадиган барча бартараф этиб бўлмайдиган зиддиятлар ва ноаниқликлар тадбиркорлик фаолияти субъектининг фойдасига талқин этилиши кўрсатилган.

Бироқ вилоят давлат солиқ бошқармасига вилоят адлия бошқармаси томонидан масъулияти чекланган жамият манфаатида 2018-2019 йиллар учун ҳисобланган қўшимча қиймат солиғи ундиришни ҳукуматнинг тегишли қарори қабул қилинганлиги қадар тўхтатиб туриш ҳақида тақдимнома киритилган бўлса-да, вилоят давлат солиқ бошқармаси томонидан тақдимномани бажариш рад қилинган.

Шундан сўнг вилоят адлия бошқармаси томонидан Вобкент туман маъмурий судига туман давлат солиқ инспекциясининг 2020 йил 20 июлдаги солиққа оид ҳуқуқбузарлик содир этганлик учун жавобгарликка тортиш ҳақидаги қарорини ҳақиқий эмас, деб топиш бўйича шикоят ариза киритилди ва суднинг ҳал қилув қарорига асосан мурожаат муаллифига нисбатан 59 миллион 618 минг 700 сўм ҳисобланган қўшимча қиймат солиғи бекор қилинди.

Азиз БАРОТОВ,

Бухоро вилояти адлия бошқармаси масъул ходими

Фарғона
вилояти

ИСМАТИЛЛА АКА ПЕНСИЯГА МУАММО БИЛАН ЧИҚДИ

БАҒДОД туман адлия бўлимига туманининг "Чўринди" маҳалласида яшовчи фуқаро Исмаилла Турдалиев мурожаат қилди. Унда И.Турдалиев 2016 йил март ойида ёшга доир пенсияга чиққанлигини, бироқ ўша вақтда Бағдод туман собиқ "Агропромэнерго" корхонасида 1990-1993 йилларда, туман хўжаликлараро механизациялашган кўчма колоннаси бўрдоқчилик хўжалигида 1994-1995 йилларда, Бағдод туман пахта тозалаш заводида 2010-2012 йилларда ишлаган даврлари Бюджетдан ташқари пенсия жамғармаси туман бўлими томонидан тўлиқ иш стажы сифатида инobatга олинмаганлиги туфайли кам миқдорда пенсия тайинланганлигидан норози бўлиб, пенсиясига оид ҳужжатларини қонуний ўрганган ҳолда амалий ёрдам беришни сўраган.

Туман адлия бўлими томонидан аниқланишича, Исмаилла ака пенсия жамғармасига ҳужжатларни топширишда юқоридаги даврларга оид иш стажы маълумотларини тақдим эта олмаган. Бинобарин, бу йиллар пенсия тайинлашда ҳисобга олинмаган. Фуқаронинг меҳнат дафтарчаси кўздан кечирилганда, тилга олинган иш стажлари қайд этилиб, хўжалик муҳри билан тасдиқланганлиги маълум бўлди.

Меҳнат кодексининг 81-моддасида "Меҳнат дафтарчаси ходимнинг меҳнат стажини тасдиқловчи асосий ҳужжатдир", деб белгиланган. Шунга бинан, адлия бўлими томонидан Бағдод туман маъмурий судига И.Турдалиевнинг меҳнат дафтарчасида қайд этилган иш стажини инobatга олиш мажбуриятини юклашни сўраб, ариза киритилди. Суд эса туман адлия бўлимининг аризасини қаноатлантириш юзасидан ҳал қилув қарори қабул қилди. Шу тариқа фуқаронинг муаммоси ечим топди.

Ойбек ҚҶҚОРОВ,

Бағдод туман адлия бўлими бош
маслаҳатчисиХоразм
вилояти

ИШСИЗ ФУҚАРОГА ИШСИЗЛИК НАФАҚАСИ ТАЙИНЛАНДИ

БОҒОТ туманидаги "Ашхобод" маҳалласида истиқомат қилувчи фуқаро З.Ражабованинг ишга жойлашиш ёки ишсизлик нафақаси тайинлаш масаласида амалий ёрдам беришни сўраб қилган мурожаати туман адлия бўлими томонидан ўрганиб чиқилди.

Ўзбекистон Республикасининг 1999 йил 1 майдаги "Аҳолини иш билан таъминлаш тўғрисида"ги Қонунининг 16-моддасида маҳаллий меҳнат органлари зиммасига иш сўраб мурожаат этган ишсизларнинг ишга жойлаштирилишини таъминлаш вазифаси юклатилганлигини инobatга олиб, мазкур Қонун ижросини таъминлаш ва фуқаро З.Ражабовани иш билан таъминлаш масаласини ижобий ҳал этиш учун Боғот туман аҳоли бандлиги кўмаклашиш марказига топшириқ хати юборилди.

Мазкур топшириқнинг ижроси бўйича туман аҳоли бандлиги кўмаклашиш маркази томонидан олиб борилган ўрганиш жараёнида фуқаро З.Ражабова ўрта-маҳсус маълумотли ҳуқуқшунос-иқтисодчи мутахассислигига эғалиги аниқланиб, унинг мутахассислиги бўйича туманда бўш иш ўрни мавжуд эмаслиги сабабли Адлия вазирлиги томонидан 1999 йил 13 октябрда давлат рўйхатидан ўтказилган "Меҳнат органларида фуқароларни рўйхатга олиш, уларни ишга жойлаштириш, ишсизлик нафақасини тайинлаш ва тўлаш тартиби тўғрисида"ги Низом талабларидан келиб чиқиб, белгиланган тартибда жорий йилнинг январь ойидан ишсизлик нафақаси тайинланди.

Яшинбек БАЛТАЕВ,

Боғот туман адлия бўлими бошлиғи

Навоий
вилояти

УСТА ЎЗ ИШИДАН РОЗИ, АММО МАОШИДАН НОРОЗИ

НУРОТА туман халқ таълими бўлимига қарашли 18-сонли умумий ўрта таълим мактабида уста вазифасида ишлаб келаётган фуқаро Б.Чўлиев меҳнатга ҳақ тўлаш ягона тариф сеткасининг учинчи разряди бўйича иш ҳақи олиши лозим бўлса-да, унга туман халқ таълими бўлими томонидан биринчи разряд билан иш ҳақи тўлаб келинганлигини қонунийлигини кўриб чиқишни сўраб, туман адлия бўлимига му-

рожаат қилган.

Адлия бўлими томонидан мазкур мурожаат ўрганиб чиқилганда, ҳақиқатан ҳам, 18-сонли умумий ўрта таълим мактабида уста бўлиб ишлаётган фуқаро Б.Чўлиевга меҳнатга ҳақ тўлаш ягона тариф сеткасида уста лавазимига учинчи разряд бўйича иш ҳақи тўланиши белгиланганлигига қарамасдан, халқ таълими бўлими бухгалтерияси томонидан хатоликка йўл қўйилиб, 2019

йил январь ойидан 2020 йил декабрь ойига қадар биринчи разряд бўйича иш ҳақи тўланганлиги аниқланди.

Мурожаатни муаллифи Б.Чўлиевга туман халқ таълими бўлими томонидан икки йил мобайнида тўланмаган 2 миллион 153 минг 076 сўмлик иш ҳақи ундириб берилиши таъминланди.

Умиджон СУВОНОВ,

Нурота туман адлия бўлими
бошлиғи

ЖИНОЯТ процессидаги реабилитация институти ҳақида сўз юритишдан аввал “реабилитация” сўзи лотинча “rehabilitatio” сўзидан олинганлиги ва “тиклаш”, деган маънони англатишни эслатмоқчимиз. Реабилитация тушунчаси юридик соҳадан ташқари, тиббиёт ва ижтимоий соҳада ҳам қўлланилади.

Реабилитация этилган шахсларга ҚАНДАЙ МУЛКИЙ ЗИЁНЛАР ҚОПЛАНИШИ ШАРТ?

Жиноят процессида шахсни реабилитация этиш, деганда — жиноят содир этишда асосиз гумон қилинган ёхуд айбланган шахснинг ҳуқуқлари, шаъни ва кадр-қимматининг тикланиши тушунилади.

Шахс Жиноят-процессуал кодекснинг 83-моддасида назарда тутилган асосларга кўра айбисиз, деб топilib, жиноий жавобгарликдан батамом озод қилинган ҳолларда у тўла реабилитация этилган ҳисобланади ва бундай ҳолларда, шахсда мулкӣ, маънавий зиённи тўлиқ қоплашни ва бошқа ҳуқуқларини тўлиқ тиклашни талаб қилиш ҳуқуқи пайдо бўлади.

Қисман реабилитация этиш эса айбланувчиға ёки маҳкумға etkazилган мулкӣ зиённинг асосиз қисми қопланишиға ва маънавий зиён oқибатларининг асосиз қисми бартараф этилишиға сабаб бўлади.

Реабилитация этилган шахсға куйидаги мулкӣ зиёнлар қопланиши лозим бўлади:

- реабилитация этилган шахс ўзига нисбатан содир этилган қонунға хилоф ҳаракатлар натижасида маҳрум бўлган иш ҳақи ва меҳнатдан топиладиган бошқа даромадлар;
- пенсия ва нафақалар, башарти уларни тўлаш тўхтатиб қўйилган бўлса;
- пуллар, пул жамғармалари ва уларға тўланадиган фоизлар, давлат заёми облигациялари ва уларға чиққан ютуқлар, акциялар ва бошқа қимматли қоғозлар, шунингдек, суднинг ҳукми, ажримига асосан мусодара қилинган ёхуд давлат фойдасига ўтказилган ашёлар ёхуд бошқа мол-мулкнинг қиймати;
- суриштирув, дастлабки тергов органлари ёки суд томонидан олинган ва йўқотилган мол-мулк қиймати;
- суд ҳукмини ижро қилиш чоғида ундирилган жарималар ва суд чикимлари;
- юридик ёрдам кўрсатилиши учун шахс томонидан адвокатлар бюросига, ҳайъатиға ёки фирмасига тўланган пул, шунингдек, унга нисбатан содир этилган қонунға хилоф ҳаракатлар натижасида қилинган бошқа харажатлар.

Реабилитация этилган шахс вафот этган тақдирда юқорида кўрсатиб ўтилган мулкӣ зиёнларни ундириш ҳуқуқиға унинг меросхўрлари, пенсия ва нафақаларни ундириш ҳуқуқиға эса боқувчисини йўқотганлик пенсияси билан таъминланиши лозим бўлган шахслар жумласига кирувчи оила аъзолари эға бўладилар.

Шунингдек, қонунға хилоф равишда ҳукм қилингани, қонунға хилоф равишда тиббий муассасаға жойлаштирилгани, эҳтиёт чораси тариқасида қамоққа олингани ёки уй қамоғиға жойлаштирилгани, ушлаб турилгани туфайли ишдан озод қилинган ёки ишда айбланувчи, судланувчи тариқасида иштирок этишға жалб қилинганда лавозимидан четлаштирилган шахс олдин ишлаган ишига тикланиши лозим. Агар қорхона, муассаса, ташкилот тугатилган бўлса, унга аввалгисига тенг бошқа иш берилиши лозим.

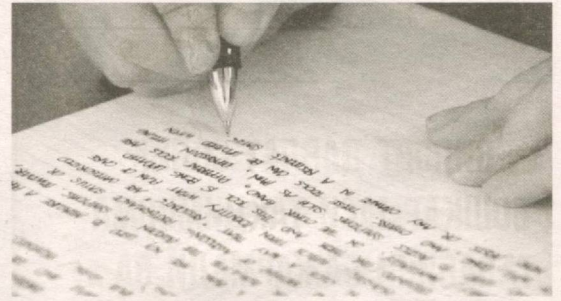
Реабилитация этилган шахс ушбу даврларда ишламай юрган ва тиббий муассасада сақланган вақти умумий меҳнат стажига қўшилиди.

Қонунға хилоф равишда ҳукм этилгани, эҳтиёт чораси тариқасида қамоққа сақлангани ёки уй қамоғиға жойлаштирилгани, ушлаб турилгани ёки тиббий муассасаға жойлаштирилгани туфайли ўқув юртидан ҳайдалган шахс илтимосиға кўра ўқишға тикланиши шарт. Уй-жойдан фойдаланиш ҳуқуқидан маҳрум бўлган шахсға илгари у эғаллаб турган уй-жой қайтарилди, башарти уни қайтариб беришининг имкони бўлмаса, ўша аҳоли пунктининг ўзида аввалгисига тенг қулайликларға эға бўлган уй-жой берилди.

Ўз-ўзидан аёнки, асосиз жиноий жавобгарликка тортилган ёки ҳукм қилинган шахсининг реабилитация этилиши нафақат ўша шахс, унинг oilаси ва яқин қариндошлари учун ҳам, балки бутун жамиятимиз учун ҳам адолат тантанаси бўлиб ҳисобланади.

Жамшид ХУРСАНДОВ,
Судьялар олий мактаби магистри

ХОНҚА туманининг “Пах-такор” маҳалласида яшовчи Г.Сапаева анча йиллар кўшини “Жаннатмакон” маҳалла фуқаролар йиғинида меҳнат қилди. Пайти келиб, меҳнат қонунчилигида белгиланган ҳақ-ҳуқуқларидан фойдаланган ҳолда фарзандини парвартириш учун узоқ муддатли таътилға чиқди. 2018 йилнинг ноябрь ойида бошланган мазкур таътил 2020 йилнинг кеч кузигача давом этди.

ИНСОН МАНФААТИ ҳар нарсадан устун

Сапаева таътил муддати поёниға етгани боис ўша йилнинг ноябрь ойида ўзи ишлаган фуқаролар йиғини идорасига борди. Сунг йиғин раиси номига ариза ёзиб, ишға қайтмоқчи эканлигини маълум қилди. Сўрови бажонидил қаноатлан-тирилишиға астойдил умид боғлаганди. Таассуф. Ундай бўлиб чиқмади. Болали аёлға ўзининг азалий иш ўрнини эмас, катта кўчини кўрсатишди.

Бинобарин, Г.Сапаева илтимос ва тортишувлар наф бермаслигини англаб, туман адлия бўлимиға мурожаат қилди. Ўз ишидан маҳрум этилган фуқаро ҳақ эканлигини аниқлаш қийин бўлмади. Аризани ўрганиш асносида Меҳнат кодексининг болани парвартириш таътили даврида аёлнинг иш ўрни (лавозими) сақлаб қолганини назарда тутувчи 234-моддаси талаби бузилгани маълум бўлди. Меҳнатта оид низо адлия бўлими аралашуви боис барҳам топди. Г.Сапаева ўз ишига қайтди.

Тупроққалъа туманидаги Пастом маҳалласида яшовчи II-гурӯх ногирони К.Қиличевнинг маълум қилишича, у якка тартибдаги тадбиркорлик фаолиятида муайян тўсиқларға дуч келган. Маҳаллий солиқ идораси уни ногиронлар учун жорий қилинган имтиёздан маҳрум этган. Оқибатда ноўрин қарздорлик ҳолати юзасга келган.

II-гурӯх ногиронлиги қайд этилган тадбиркорнинг туман адлия бўлимиға ёзган аризаси ўрганилди. Аниқланишича, К.Қиличев 2020 йилнинг 3 февралиде якка тартибдаги тадбиркор сифатида Ҳазорасп туман Давлат хизматлари марказида рўйхатға олинган. Ногиронлиги сабаб, 2020 йилнинг апрель ойиғача солиқ тўловлари бўйича белгиланган имтиёздан фойдаланиб келган. Ўша йилнинг апрель ойида мазкур туман неғизида Тупроққалъа тумани ташкил этилгани муносабати билан унинг тадбиркорлик фаолиятиға доир ҳужжат ва маълумотлар онлайн тарзда ана шу туман Давлат хизматлари марказиға, у орқали эса туманнинг янги шаклланган Давлат аҳли идорасига тақдим қилинган. Тадбиркор шу тариқа ушбу туманда қайта рўйхатдан ўтказилган. Аммо К.Қиличевнинг ҳақиқатан ҳам II-гурӯх ногирони эканлиги инобатға олинмаган. Шу сабабли тегишли солиқ имтиёздан мосуво қолган. Бу

ҳол апрель ойидан то декабрь ойиғача давом этган ва тадбиркорда 1 миллион 711 минг сўм миқдориде ортиқча қарздорлик ҳолда ортиқча ҳисобланган солиқ қарзи бекор қилинди. Якка тартибдаги тадбиркор, ногирон фуқароға нисбатан қонуний имтиёз қўлланилмаган ҳолда ортиқча ҳисобланган солиқ қарзи бекор қилинди.

Жисмоний ҳамда юридик шахсларнинг ҳақ-ҳуқуқлари, қонуний манфаатларини муҳофаза қилишға оид бундай факт ва мисоллар сони анча кўп, салмоғи катта, рўйхати узун ва ҳукмингизға ҳавола этилгани сингари ҳақсизлик ва адолатсизликлар жойлардаги адлия бўлиmlарининг саъй-ҳаракатлари боис барҳам топмоқда.

Ўтган қисқа фурсат ичиде адлия бўлиmlари ҳар жиҳатдан ўзини оқлади, ўз ишини кўрсатди. Юртимиз ҳаётининг муҳим узвий бўлағиға айланди. Буни ҳукмингизға ҳавола этилаётган мисолларнинг ўзи яққол тасдиқлайди. Йил якуниға оид статистик маълумотномада қайд қилинишича, жойлардаги адлия бўлиmlари фаолияти ушбу даврда анада кенг қўламли бўлган.

Йил мобайнида вилоят адлия бошқармасиға жисмоний ва юридик шахслардан келиб тушган 2 минг 565 та ариза ва шикоятнинг 1406 таси бевосита шаҳар ва туман адлия бўлиmlарига йўлланган мурожаатлардан иборатлиги эътиборни тортмай қолмайди. Вилоятдаги шаҳар ва туман адлия бўлиmlари томонидан йил мобайнида жами 1165 та мурожаатда аксини топган талаб, таклиф ва сўровлар қаноатлантирилган. Ариза ва шикоятларни қаноатлантириш даражаси вилоят тизими бўйича қайд қилинган кўрсаткичдан 2 баравардан ҳам кўпроққа ортиб, 85,9 фоизға етган.

Ихтиёримизда ҳатто, тилға олишға ҳам арзимас бошқа бир маълумотнома газетамизға Ўзбекистон Республикаси Президентининг Хоразм вилотидаги “Халқ қабулхонаси” томонидан тақдим қилинди. Вилоят Халқ таълими бошқармаси бошлиғи ва бошқа мутасадди ходимларнинг имзоси билан тасдиқланган ҳужжатға кўра, ҳисобот учун асос қилиб олинган ярим йил ичиде мазкур бошқармада жисмоний ва юридик шахслар-

нинг жами 127 та аризаси кўриб чиқилган. Аммо афсус. Ушбу мурожаатларнинг бор-йўғи 4 таси ёки 3 фоизи ижобий ҳал этилган. 2019-2020 йиллар мобайнида мазкур бошқарма бошлиғи Ҳамро Бектемиров ва унинг ўринбосари Қаҳрамон Зариповлар томонидан сайёр ва шахсий қабуллар чоғи жами 181 (2019 йили — 111, 2020 йили 70) та мурожаат келиб тушгани баён қилинган. Маълум бўлишича, бошқарма “ёшулли”лари тарафидан 2019 йили Шовот тумани ва Урганч шаҳрида атиги 2 мартаба сайёр қабул маросимлари ўтказилган. 2020 йили эса бундай тадбир умуман ўтказилмаган. Ҳисоботға эса эски замонадаги кўзбўямачилик ва қўшиб ёзишларни эслатувчи галати маълумотни тиркашган. Сони зикр этилган 181 та мурожаат бошқарма раҳбариятининг жисмоний ва юридик шахслар билан шахсий ёки сайёр тарздаги учрашувлари чоғида келиб тушгани баён этилган. Аслида эса бундай учрашувлар юқоридаги 2 та ҳолатни инобатға олмасада умуман ўтказилмаган. Ҳужжатда қайд этилган 181 та мурожаат эса вилоят ҳокими, 1-сектор раҳбарининг шаҳар ва туманлари бўйлаб вилоят аҳли билан ўтказган юзма-юз мулоқотлари — сайёр қабуллари пайти келиб тушган.

Ҳукмингизға ҳавола этилган маълумотлар жойлардаги оз сонли адлия ходимларининг кенг қамровли ишларға бошқоқ эканидан далолат беради. Ўтган қисқа фурсат тизим пешқадамларини ҳам кашф этди. Улар орасида адлия бўғинининг куйи тизими вакиллари ҳам бор. Куйи кеча улар сафиға Янгиериқ тумани адлия бўлими ҳам қўшилди. Жамоа Адлия вазирлигининг ташаббусиға кўра ўтказилган “Йилнинг энг яхши адлия бўлими” республика танловида фахрли иккинчи ўрнини эғаллади.

Адлия бўлиmlари фаолиятиға разм солган киши фуқароларнинг ҳуқуқ ва қонуний манфаатларини ҳиймоа қилиш, ташвишға шерик бўлиш, уларни давлатдан рози қилиш, мурожаатларини қаноатлантириш, соҳасидаги бундай хайрли амалларға адлия тизимининг бошқа маҳаллий бўғинлари ҳам қодир эканлигиға амин бўлади.

Абдулла СОБИРОВ,
“Инсон ва қонун” мухбири

► Давоми. Бошланиши 1-бетда

“АДЛИЯ ВАЗИРЛИГИ СТИПЕНДИЯСИ” ЖОРИЙ ЭТИЛАДИ

Бу ҳақда Адлия вазирининг ёшлар билан учрашувида таъкидланди

Эркин мулоқот тарзида ўтган учрашувда бугунги кунда ҳуқуқшунос кадрларни олдига қўйилаётган талаблар, таълим сифати ва манбалар билан ишлаш усуллари бўйича фикрлар алмашилди.

Учрашувнинг энг эътиборли жиҳатлари сифатида унда Адлия вазирининг талабалик йиллари қандай кечганлиги, хориждаги ўқиш даври ва илм олиш машаққатлари, муҳим қарорлар пухта ўйланган режалар асосида қабул қилиниши кераклиги ҳақидаги тавсияларини санаш мумкин. Шу ўринда айрим иқтибосларни келтириб ўтамиз:

ЛАВОЗИМ, МАНСАБ УЧУН ИШЛАМАНГ

Вазир ўзининг фаолияти ҳақида гапирар экан, талабаларга касбий фаолиятда лавозимга интилмаслик кераклиги, фақатгина ўз устида тинимсиз ишлаши ва ҳаракатдан

тўхтамаслик лозимлиги, ўз ишининг устаси бўлган инсон ҳаётда ўрнини топишини таъкидлади.

ТИЛ ЎРГАНИШ — БУ МОТИВАЦИЯ

Адлия вазир Умид жамғармаси стипендианти бўлганини, Британиянинг “Warwick” университетиде ўтказган талабалик даврини эслади. “Варвикда ўқишни бошлаганимда, илк 40 кун жуда қийин бўлган. Ўқиш қийинлигидан қаттиқ депрессияга тушган пайтларим ҳам бўлган. Профессорларнинг нутқи жуда тез, акценти ғайриоддий эди. Шундай бўлса-да, қаттиқ меҳнат қилиб, янги таълим стандартларига мослашганман. Тил билиш жуда муҳим. Тил бу шунчаки мулоқот воситаси эмас, бу Сиз учун, аввало, дунёқарашингизни кенгайтириш воситаси ва муваффақият калитидир.

ИШНИ ОИЛАДАН УСТУН ҚЎЙМАСЛИК КЕРАК

Иш — бу иш, оила — бу оила. Ҳар бири ўз ўрнида бўлиши керак. Иш шахсий ҳаётдан устун бўлмаслиги лозим.

Шунингдек, тадбир давомида Адлия вазирининг юридик соҳадаги кадрларни қўллаб-қувватлаш бўйича илгари сурилаётган режалар ва таклифларга ҳам тўхталиб ўтди.

ХУСУСАН:

- талабалар учун хорижий ҳамкор университетларда бир семестрдан бир ўқув йилигача ўқиб келиш имконияти яратилади;
- хорижда магистратурада ва докторантурада ўқиш учун грантлар ва стипендиялар ажратилади;
- “Йил талабаси” танлови ўтказилади ва унинг ғолиби тўғридан-тўғри Адлия вазирлигига ишга қабул қилинади;
- ҳуқуқшуносликка ихтисослаштирилган олий ўқув юртлари талабалари орасида олимпиадалар, “Балли ҳуқуқшунослар” кўрик-танлови ташкил қилинади;
- Марказий Осиё давлатлари юридик олий таълим муассасалари талабаларининг “Central Asia Law Congress” юридик конгрессини Тошкент шаҳрида ўтказиш режалаштирилади.

Шу билан бирга, билимли талабаларни қўллаб-қувватлаш мақсадида “Адлия вазирлиги стипендияси”ни жорий этилаётганлиги, ўқув жараёнини инновацион инфратузилма билан қамраб олган замонавий Тошкент давлат юридик университети кампусини қуриш имконияти ўрганиб чиқилаётганлиги айтиб ўтилди.

Севара ЎРИНБОЕВА,
журналист

ТАЪКИДЛАШ жоизки, биз нотариуслар Президентимизнинг Олий Мажлисга ва халқимизга қилган Мурожаатномаси ҳамда нотариат фаолиятига оид Фармон, қарорлар ва амалдаги қонунлар мазмун-моҳиятини юртдошларимизга содда, раvon, халқчил тилда тушунтириб беришимиз керак. Жумладан, соҳа фаолиятида янги саҳифаларни очган, Президентимизнинг 2019 йил 9 сентябрдаги “Ўзбекистон Республикасида нотариат тизимини тубдан ислоҳ қилиш чора-тадбирлари тўғрисида”ги Фармонини ҳам.

ХУСУСИЙ АМАЛИЁТ БИЛАН ШУҒУЛЛАНИШ

нотариуснинг хоҳлаган ишини қилиши мумкин дегани эмас

Яъни мазкур Фармонда нотариал хизматлар кўрсатиш тезкорлигини ошириш, фуқаролик-ҳуқуқий муносабатларда орқича бюрократик тўсиқ ва ғовларни олиб ташлаш, соҳани рақамлаштириш борасидаги истиқболли вазифалар белгилаб берилди. Унга кўра, барча нотариусларнинг аъзолигига асосланган Ўзбекистон Нотариал палатаси ташкил этилди. Албатта, мазкур йўна-

лишдаги ислохотлар натижасида вилоятимизда 62 нафар нотариус хусусий амалиёт билан шуғуллана бошлади. Масалан, мен 2020 йил 6 май куни нодавлат нотариус сифатида республикамиздаги биринчи нотариал ҳаракатни амалга оширдим.

Шуни унутмаслик керакки, хусусий амалиёт билан шуғулланиш нотариуснинг хоҳлаган ишини қилиши мумкин, дегани эмас. Албатта, нотариал

палата ва вилоят адлия бошқармаси бизнинг фаолиятимизни “Сирли мижоз” тарзида назорат қилиб бориш ваколатига эга. Жамоатчилик назорати тарзида бу ишга фуқаролар ва бошқа тизим ходимлари ҳам жалб этилиши мумкинлиги маъсулиятимизни яна бир қарра оширади.

Фазлиддин ҲОЖИМАТОВ,
Қўқон шаҳрида хусусий амалиёт
билан шуғулланувчи нотариус

► Давоми. Бошланиши 1-бетда

Вазир айрим адлия органлари фаолиятидан НОРОЗИЛИГИНИ БИЛДИРДИ

Қайд этилганидек, ҳисобот даврида вазирлик томонидан давлат ва жамият ҳаётининг муҳим масалаларини тартибга солишга қаратилган 199 та қонун ҳужжати, шу жумладан 45 та қонун лойиҳаси ишлаб чиқилди ҳамда 2 463 та қонун ҳужжати лойиҳаси ҳуқуқий экспертизадан ўтказилди.

Адлия тизимининг аҳоли билан мулоқоти тубдан ўзгарди, айниқса, пандемия даврида интернет ва ижтимоий тармоқлар орқали аҳоли билан яқиндан мулоқот қилишнинг янги, замонавий ва таъсирчан шакллари амалиётга жорий этилди.

Келиб тушган жами 90 минг 41 та мурожаатнинг 86 фоизи қонуний ҳал этилди.

Шунингдек, аҳолига ҳуқуқий хизмат кўрсатиш ишларини ташкил қилишда айрим тизимли муаммолар мавжудлиги, давлат хизматлари марказлари ходимлари томонидан фуқароларга хизмат кўрсатишда жиддий камчиликлар кўзга ташланаётганлиги, туман (шаҳар) адлия бўлимлари ўзларига юклатилган вазифаларни бажаришга жиддий ёндашмаётганлиги, яъни аҳоли билан тўғридан-тўғри мулоқот қилиш, халқ ичига кириб бориш фаолияти талаб даражасидан анча йироқлиги, айрим ҳудуддаги аҳоли адлия бўлимлари фаолияти ташкил этилганлигидан беҳабар эканлиги, соҳани такомиллаштириш ва аҳолига қулайликлар яратишдаги муаммоларни ҳал этишда раҳбарларда шахсий ташаббус ва талабчанликнинг етарли бўлмаётганлиги айтиб ўтилди.

Хайъат мажлисида Сирдарё вилояти адлия бошқармаси ҳамда Давлат хизматлари Агентлигининг Сирдарё вилояти ҳудудий бошқармасининг 2020 йилдаги фаолияти ҳам танқидий таҳлил этилди. Шунингдек, амалиётдаги мавжуд муаммоларни яхшилаш юзасидан аниқ мақсадга йўналтирилган таклифларни ишлаб чиқиш ва уларни оммалаштириш бўйича ишлар қонниксиз олиб борилаётганлиги алоҳида қайд этилди.

Мажлис кун тартибидеги масала бўйича, вазир ўринбосарлари, марказий тармоқ раҳбарлари, жойлардаги адлия органлари ва муассасалари раҳбарларининг ҳисоботлари ҳамда адлия органлари фахрийларининг таклиф ва тавсиялари эшитилди.

ПРЕЗИДЕНТИМИЗНИНГ 2020 йил 6 ноябрда имзолаган “Ўзбекистоннинг янги тараққиёт даврида таълим-тарбия ва илм-фан соҳаларини янада ривожлантириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги Фармони таълим тизимини тубдан такомиллаштириш ва янги босқичга олиб чиқишга қаратилгани билан аҳамиятлидир.

ТАЪЛИМДА

НАРПАЙНИНГ

ЎЗ ЙЎЛИ БОР

Шуни эътироф этиш керакки, сўнгги йилларда республикамизнинг энг чекка қишлоқларида ҳам замонавий мактаблар қад ростлаб, фарзандларимизнинг комил инсон бўлиб вояга етишлари учун барча шарт-шароитлар яратилмоқда. Бу яхши албатта. Аммо “Олмоқнинг бермоғи бор” деганларидек, энди ҳар бир ўқитувчи ўзининг юксак билим ва тажрибаси, ўқувчилар қалбига йўл топа олиши билан Юртбошимизнинг ишончини оқлаши зарур. Қолаверса, таълим муассасаси жамоасидан тортиб, туман, шаҳар ҳокимиғача, шунингдек, барча сектор раҳбарлари, маҳалла фуқаролар йиғинлари, умуман олганда, ҳар бир онгли инсон мактаб ҳаёти билан қизиқиб, унинг фаолияти билан яқиндан танишиши, таълим сифати ошишига ўз ҳиссасини қўша, мақсадга мувофиқ бўларди.

— Таъкидлаш жоизки, давлатимиз раҳбарининг тизим раванқига қаратаётган беқиёс эътибори туфайли ҳар қандай ор-номусли, виждонли раҳбар ўз иш услубини ўзгартириши шарт, — дейди Нарпай туман ҳокими Шерзод Раҳмонов. — Шунинг фахрлини айтмоқчиманки, мен ҳам ўқитувчи авлодиданман. Шунинг учун бўлса керак, таълим тизимига алоҳида эътибор бераман. Вақт топиб, албатта ҳар куни бирор-бир мактабга бораман. Мактаб маъмурияти, ўқитувчи ва ўқувчилар билан дилдан суҳбатлашаман. Устоз-мураббийларнинг нечоғлик фидоийлиги билан қизиқаман. Бинобарин,

таълим тизими раванқида Нарпайнинг ўз йўли бор.

Масалан, туманимиз марказидан анча олисда бўлган “Қозоққент” қишлоғидаги 52-умумтаълим мактабига Ўзбекистон Республикаси халқ ўқитувчиси Зиёдулло Санаев раҳбарлик қилади. Ҳар йили мазкур мактаб битирувчиларининг 85-90 фоизи олий ўқув юртига ўқишга киради. Аниқроқ айтадиган бўлсам, бу даргоҳ ҳам Қоракўлдаги машҳур мактабдан кам эмас. Бундан ташқари, ўтган 2020 йилда туманимиздан 500 нафар мактаб битирувчиси талабалик бахтига муяссар бўлди. Қувонарлиси, улар мактабни олтин, қумуш медал билан битирган ёшлардир. Халқ таълими вазири Шерзод Шерматов яқинда туманимизга келиб, Нарпайнинг таълим-тарбия борасидаги тажрибасига ижобий баҳо бергани балки шундандир. Қолаверса, мавжуд 70 та мактабимизга сектор раҳбарларининг бириктирилгани ҳамда мактаб фаолиятига қараб, уларнинг ишига баҳо берилиши муваффақиятларимиз омили бўлаётир. Натижада яқинда вилоят миқёсида ўтказилган фан олимпиадаларида Нарпай тумани биринчи ўринни қўлга киритди.

— Энди эскича яшаб ҳам, ишлаб ҳам бўлмайди. Чунки замон ўзгарди, шунга яраша талаб ҳам ўзгарди, — дейди туман халқ таълими бўлими мудири Латиф Ражабов биз билан суҳбатда. — Айтайлик, энди ўқитувчи сунфга кириб, ўзи хоҳлаганча дарс ўтиб, бамайлихотир чиқиб кетолмайди. Ёки мошини ололмайди. Негаки бундан буён ўқитувчининг маоши ўқувчиларнинг унинг фанидан олган билимлари, ўзлаштиришига қараб белгиланади. Бу эса муаллимнинг ўз

устида янада кўпроқ ишлашга, изланишга ундайди. Энг муҳими, ўқитувчи шунга яраша рағбатлантириб борилади ҳам.

Бундан ташқари, тест асосида ўқитувчилар беллашувини ҳам ташкил қилганмики, бу ана шу устознинг билим савияси, дунёқарашининг юксалтиради. Тестдан ўтолмаганларига эса ўз билимини ошириши учун маълум муддат берилади. Агар шунда ҳам ўқитувчи масъулиятни ҳис этмаса, у билан тузилган меҳнат шартномаси бекор қилинади.

— Бўлим мудири бўлиб ишлаётганимга кўп бўлгани йўқ, — дея сўзини давом эттиради А.Ражабов. — Шунга қарамай, яқунланган йилда туманимиз бўйича 500 нафар битирувчининг талаба бўлгани мени қониқтирмади. Бошқачароқ айтганда, “Нима учун 52-мактабнинг 80 фоиз битирувчиси ўқишга киради-ю, айрим мактабларнинг ақалли бирорта ҳам ўқувчиси тест синовларидан ўта олмайди?” деган савол мени қийнайди. Шунинг учун ўқитувчиларга олий ўқув юртига ёки малака ошириш институтларига бориб, ўз билимини ошириш вазифаси юклатилмоқда. Бошқача йўл йўқ. Тизимда ана шундай темир интизом ўрнатмасак, кўзлаган мақсадимизга эриша олмаймиз.

Дарҳақиқат, шундай. Устоз ва мураббийлар ўз устида ишламас, ўқувчиларга қутилганидан ҳам ортиқроқ маънавий бойлик улашмас, унинг ўқувчиларини баркамол ёшлар деб айтолмаймиз. Умид қиламики, нарпайликлар тажрибаси ҳали бошқа ҳудудларга ҳам ўрнак бўлади.

Азим ҚОДИРОВ,
“Инсон ва қонун” муҳбири